

Ett nationellt stöd till landstingens planering av kompetensförsörjning

Socialstyrelsens utveckling av det nationella
planeringsstödet (NPS)

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovsmannens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. Publikationen kan också tas fram i alternativt format på begäran. Frågor om alternativa format skickas till alternativaformat@socialstyrelsen.se

Artikelnummer 2016-11-11
Publicerad www.socialstyrelsen.se, november 2016

Förord

Följande rapport beskriver Socialstyrelsens arbete med att utveckla det nationella planeringsstödet (NPS) och redovisar avsikterna med ett fortsatt utvecklingsarbete. Den redovisar två separata uppdrag som har gemensamt att båda syftar till att förbättra den nationella samordningen av läkares vidareutbildning.

Rapporten är ställd till uppdragsgivaren, Socialdepartementet, men riktar sig också till alla med intresse för utvecklingen av statens planeringsstöd till landstingen i arbetet med hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning.

Rapporten har skrivits av Magnus Göransson. Ansvarig enhetschef för uppdraget har varit Martin Sparr.

Olivia Wigzell
Generaldirektör

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	7
Uppdrag	8
Det nationella planeringsstödet	9
Skapa nytta för huvudmännen	11
Skapa mötesplatser	12
Nationellt råd för ST-frågor	12
Specialistsjuksköterskekonferens	12
Nationell konferens våren 2017	13
Fler yrkesgrupper och fördjupad information	14
Åtgärder	15
Bilagor	18
Bilaga 1. De som medverkat i utvecklingsarbetet	18
Bilaga 2. Företträdare som deltagit i dialoger om hur planeringsstödet bör utvecklas	18

Sammanfattning

Socialstyrelsen föreslår att det nationella planeringsstödet (NPS) ska breddas till att omfatta alla legitimerade yrkesgrupper. Planeringsstödet för en dialog med landsting och regioner om hur stödet ska utvecklas för att bli till större nytta i planeringen av kring kompetensförsörjning. Redan påbörjade åtgärder omfattar att:

- NPS tillgångsstatistik utökats med data för farmaceuter, fysioterapeuter och psykologer.
- NPS inlett möten och diskussioner med huvudmännen om i vilken ordning ytterligare legitimerade yrkesgrupper ska inkluderas i NPS.
- NPS för diskussioner med huvudmännen och yrkesföreträdare om vilka nationella underlag som skapar ökad nytta inlets.

Socialstyrelsen bedömer att informationen om tillgång och efterfrågan på legitimerade läkare som genomgår specialiseringsutbildning (ST-läkare) kan utvecklas inom ramen för NPS. Därför har NPS tillsammans med SKL och huvudmännen arbetet med:

- En lösning för nationell statistik över läkare under vidareutbildning.
- En lösning för ett nationellt underlag om planering av kommande ST-tjänster påbörjats.

NPS ska kompletteras med ytterligare fördjupningar kring olika yrkeskategorier. Därför har Socialstyrelsen och Universitetskanslerämbetet (UKÄ) gemensamt börjat ta fram information om hälso- och sjukvårdens yrkesgrupper som omfattar data från både utbildnings- och arbetsmarknadssektorn. Det första arbetet fokuserar på specialistsjuksköterskornas situation.

Socialstyrelsen har bidragit till att inom ramen för NPS skapa en mötesplats för huvudmän och andra organisationer att gemensamt diskutera planering av kompetensförsörjning ur ett nationellt perspektiv. Därför har Socialstyrelsen påbörjat:

- En översyn av ST-rådet så att det kan utvecklas till ett nationellt forum för nationell samordning, planering och fördelning av specialiseringstjänster för läkare och för SK-kurserna.
- Förbereda en nationell konferens våren 2017 om specialistsjuksköterskor.
- Förbereda en nationell konferens våren 2017 om hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning, tillsammans med UKÄ.

Socialstyrelsen föreslår att fortsatt utvecklingsarbete inom ramen för NPS till och med 2019 ska rapporteras i de årliga rapporter som lämnas till regeringen i ”Uppdrag om samverkan kring kompetensförsörjningsfrågor i hälso- och sjukvården” (Uppdrag om samverkan kring kompetensförsörjningsfrågor i hälso- och sjukvården S2016/04992/FS [delvis]).

Uppdrag

I slutet av 2015 fick Socialstyrelsen ett uppdrag (Uppdrag om stöd till landstingens planering av kompetensförsörjning, S2015/07804/FS [delvis]) från regeringen att

- Föreslå hur det nationella planeringsstödet (NPS) kan breddas till fler yrkesgrupper samt hur stödet kan ge största möjliga nytta för huvudmän och andra vårdgivare i planeringen av sin kompetensförsörjning.
- Bedöma om informationen om tillgång och efterfrågan på legitimerade läkare som genomgår specialiseringsutbildning (ST-läkare) kan utvecklas inom ramen för NPS.
- Överväga om NPS löpande kan kompletteras med ytterligare fördjupningar kring olika yrkeskategoriers förutsättningar och stabilitet, samt genomföra en sådan fördjupning om specialistsjuksköterskor.
- Bidra till att inom ramen för NPS skapa en mötesplats för huvudmän och andra organisationer att gemensamt diskutera planering av kompetensförsörjning ur ett nationellt perspektiv.

Regeringen instruerade Socialstyrelsens att genomföra uppdraget i samråd med huvudmän och andra representanter för offentligt finansierad hälso- och sjukvård samt med övriga berörda organisationer.

Socialstyrelsen fick samtidigt ett uppdrag, om statens ansvar för vidareutbildningen av läkare (Uppdrag att sammanställa relevant underlag om läkares vidareutbildning S2015/07175/FS [delvis]). I det uppdraget ingick att föreslå hur underlaget och därtill kopplad statistik kan utvecklas för att det ska vara möjligt att på ett systematiskt sätt bedöma behovet av SK-kurser. Den uppgiften redovisas både i denna rapport och i den samtidigt publicerade rapporten Förbättrad nationell samordning om läkares vidareutbildning - till stöd för att fastställa behovet av statliga specialistkompetenskurser (Socialstyrelsen, november 2016).

Sommaren 2016 gavs Socialstyrelsen och Universitetskanslerämbetet i uppdrag att tillsammans analysera och föreslå hur samverkansarenor på nationell och regional nivå mellan aktörer med ansvar för kompetensförsörjningen inom hälso- och sjukvården kan utvecklas långsiktigt (Uppdrag om samverkan kring kompetensförsörjningsfrågor i hälso- och sjukvården S2016/04992/FS [delvis]). Uppgiften sammanfaller delvis med uppdraget om stöd till landstingens planering av kompetensförsörjning. Socialstyrelsen har därför föreslagit att det fortsatta arbetet med att utveckla stödet till landstingens planering av kompetensförsörjning rapporteras i de årliga rapporterna till regeringen från Socialstyrelsens och Universitetskanslersämbetets uppdrag i samverkan.

Det nationella planeringsstödet

Socialstyrelsen fick år 1997 regeringens uppdrag att fortlöpande ta fram underlag för bedömningen av hälso- och sjukvårdens behov av läkare och sjuksköterskor. År 2002 hade Socialstyrelsen tagit fram en verksamhetsplan för utvecklingen av ett nationellt planeringsstöd (NPS) och år 2003 förelåg den första rapporten över hälso- och sjukvårdens tillgång på läkare och sjuksköterskor.

Syftet med NPS beskrevs inledningsvis som att stödja huvudmännen i sin personalplanering. Först i en förlängning ansågs rapporterna kunna användas som underlag av regeringen för att planera omfattning av utbildningsplatser för läkare och sjuksköterskor. Emellertid försköts beskrivningen av syftet i regleringsbrevet tidigt till att planeringsstödet skulle bedöma tillgång och efterfrågan av vissa personalgrupper som underlag till regeringen.

Sedan starten knöt NPS till sig en referensgrupp där företrädare för landstingen, yrkesgrupperna och patientföreträdare deltagit. Referensgruppens diskussioner har utvecklat och fördjupa informationen i NPS rapporter.

Redan i den första rapporten uppmärksammade Socialstyrelsens att det är en avsevärd skillnad på att beskriva tillgången på läkare och sjuksköterskor å ena sidan och att beskriva efterfrågan och behovet av dem å den andra.

- *Tillgång på olika yrkesgrupper* har sedan starten beskrivits genom att samköra Socialstyrelsens register över legitimerade personal (HOSP) med data från SCB om sysselsättning och inkomster. Under de första åren innehöll NPS även uppgifter om antal årligen fullgjorda ST-tjänster, inhämtade från landstingen. Uppgifter om läkare och sjuksköterskor kom med tiden att kompletteras med data om barnmorskor, tandläkare och specialisttandläkare, tandhygienister och specialistsjuksköterskor.
- *Efterfrågan på olika yrkesgrupper* uppfattade av Socialstyrelsen huvudsakligen som hälso- och sjukvårdens vilja och förmåga att rekrytera personal. Försök gjordes inledningsvis att kvantifiera efterfrågan i samarbete med Hälsoekonomiska institutionen i Linköping, bland annat genom att bearbeta uppgifter om vakansredovisningar. Det var emellertid förknippat med en rad problem, beroende på olika vakansbegrepp i olika landsting och på att vakanser, av ekonomiska skäl, inte alltid avsåg tjänster som var avsedda att tillsättas ens om behörig personal fanns tillgänglig. Efterhand utvecklade planeringstödet istället fyra efterfrågeindikatorer (arbetslöshet, etablering på arbetsmarknaden, migration och efterfrågan på arbetsmarknaden i stort) som använts sedan dess.
- *Behov av olika yrkesgrupper* föreslogs ursprungligen som en av komponenterna i planeringsstödet bedömningar, men redan från starten beskrevs det som ett problematiskt begrepp att kvantifiera. Försök att använda indirekta sätt att mäta behov till exempel med uppfyllnad av normtal för läkare eller väntetider i vården prövades. De övergavs emellertid på grund av problemen med att få underlag av tillräcklig kvalitet. Redan i NPS årsrap-

port 2004 begränsades undersökningarna därför till att omfatta tillgång och efterfrågan.

Internationellt samarbete

Det nordiska samarbetet

Inom Norden har det rått fri rörlighet för både utbildning och arbete sedan 50-talet. De nordiska länderna har haft överenskommelser om ömsesidigt erkännande av läkarlegitimationer och specialistkompetenser för läkare sedan 1972. Därför har det länge funnits intresse att gemensamt kunna följa statistik över hälso- och sjukvårdspersonal i respektive länder. Socialstyrelsen deltar därför i den Nordiska Medicinalstatistiska kommittén (NOMESKO), som årligen publicerar statistik över hälso- och sjukvårdens legitimationsyrken.

Samarbetet inom EU och med omvärlden

Sverige deltog genom Socialstyrelsen som observatör i EU:s *Joint Action on Health Workforce Planning and Forecasting*. Arbetet startade 2013 och pågick fram till och med 2016. Syftet var att i ett europeiskt samarbete skapa lösningar på den förväntade bristen på hälso- och sjukvårdspersonal i framtiden. I arbetsuppgifterna ingick att utveckla termer och begrepp i statistiken över hälso- och sjukvårdspersonal, utveckla metoder och riktlinjer för prognoser och planeringsunderlag och att ta fram bättre data om migration och mobilitet.

Socialstyrelsen bidrar även med data om legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal i Sverige till Eurostat, som är EU:s statistikmyndighet, till WHO:s databas ”Health for all” och OECD:s statistik över medlemslänternas statistiksystem.

Rekrytering av hälso- och sjukvårdspersonal i andra länder
WHO antog 2010 en deklaration om internationell rekrytering av hälso- och sjukvårdspersonal. Bakgrunden var den ökade rörligheten på arbetsmarknaden för hälso- och sjukvårdspersonal. Syftet var dels att undvika oetisk rekrytering i länder som har behov av att behålla sin hälso- och sjukvårdspersonal dels att bevaka att hälso- och sjukvårdspersonal från andra länder inte särbehandlas i de länder de migrerat till. Socialstyrelsen representerar Sverige som Designated National Authority och har sedan 2012, genom NPS, bevakat hälso- och sjukvårdens följsamhet mot koden.

Internationellt samarbete fortsatt viktig del av arbetet

Det internationella samarbetet blir också framöver en viktig del av arbetet i det nationella planeringsstödet. Hälso- och sjukvårdspersonal rör sig fritt inom EU och även utanför EU-/EES-området sker en migration in, från omvärlden in till svensk hälso- och sjukvård.

Det ömsesidiga utbytet av data om hälso- och sjukvårdspersonal och rörlighet mellan Sverige och de nordiska länderna, EU och OECD samt med WHO är fortsatt en viktig del av Socialstyrelsens arbete.

Skapa nytta för huvudmännen

Socialstyrelsen inledde våren 2016 en dialog med landsting och regioner om hur NPS kan tillföra nytta till huvudmännens planeringsarbete. För närvarande förs diskussionerna med landstingens och regionernas HR-chefer samt med landstingens och regionernas nätverk för utbildnings- och kompetensförsörjningsfrågor (se vidare sidorna 14-16).

Socialstyrelsen har under våren och hösten 2016 särskilt undersökt vilka problem som avsaknaden av nationell samordning för vidareutbildningen av läkare samt bristen på relevanta underlag för Socialstyrelsens arbete med specialistkompetens-kurser (SK-kurser). Arbetet har omfattat dels vilka åtgärder som skulle förbättra situationen dels vilka hinder som föreligger för att realisera möjliga åtgärder. Diskussionerna har förts tillsammans med företrädare för Läkarförbundet, specialitetsföreningarna, Sveriges yngre läkares förening (SYLF), Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), landstingens och regionernas nätverk för HR-chefer, studierektorerna för läkares vidareutbildning samt landstingens och regionernas nätverk för utbildnings- och kompetensförsörjningsfrågor.

Socialstyrelsen har under våren och hösten 2016 särskilt diskuterat behovet av fördjupad information om specialistsjuksköterskesituationen med företrädare för landsting, regioner och med Vårdförbundet.

Socialstyrelsen har diskuterat det nationella arbetet till stöd för planeringen av kompetensförsörjning med företrädare för landsting och regioner vid en workshop i september 2016, dit samtliga landstings och regioners hälso- och sjukvårdsdirektörer var inbjudna för att diskutera hur innehållet i Uppdrag att följa överenskommelsen om stöd till bättre resursutnyttjande i hälso- och sjukvården (S2016/00842/FS [delvis]), däribland insatser till stöd för landstingens planeringsarbete.

Socialstyrelsen diskuterade tillämpningar och internationella erfarenheter av kompetensplanering och prognosmetoder tillsammans med strateger från landsting och regioner vid en konferens om analyser av framtida behov av vård och kompetens, i maj 2016.

Socialstyrelsen arrangerade också ett rundabordssamtal i Almedalen sommaren 2016 om kompetensförsörjning i vården. Representanter från UKÄ, Kommunal, Vårdförbundet, Svenska läkaresällskapet, Fysioterapeuterna, Läkarförbundet, IVO, SKL, Statskontoret, SYLF, Göteborgs universitet och Stockholms läns landsting diskuterade bästa sätt att samordna sig för att tillsammans kunna planera kompetensförsörjningen ur ett nationellt perspektiv.

Skapa mötesplatser

Regeringens uppdrag åt Socialstyrelsen att inom ramen för NPS skapa en mötesplats för huvudmän och andra organisationer att gemensamt diskutera planering av kompetensförsörjning ur ett nationellt perspektiv. Regeringen pekade i uppdraget särskilt ut planering och fördelning av specialiserings-tjänster för läkare som en utmaning där en nationell mötesplats kan öka nyttan av NPS.

Regeringen gav senare Socialstyrelsen i samverkan med UKÄ uppdraget att utveckla samverkansarenor på nationell och regional nivå mellan aktörer med ansvar för kompetensförsörjningsfrågor i hälso- och sjukvården (Uppdrag om samverkan kring kompetensförsörjningsfrågor i hälso- och sjukvården; S2016/04992/FS [delvis]). Socialstyrelsen och UKÄ har därför inlett ett samarbete om att utveckla sådana arenor. Arbetet redovisas i de årliga rapporterna från uppdraget om samverkan kring kompetensförsörjning i hälso- och sjukvården.

Nationellt råd för ST-frågor

Socialstyrelsen har under våren och hösten arbetet tillsammans företrädare för Läkarförbundet, specialistföreningarna, Sveriges yngre läkares förening (SYLF), Sveriges kommuner och landsting (SKL), landstingens och regionernas nätverk för HR-chefer samt landstingens, studierektorerna för läkares vidareutbildning samt regionernas nätverk för utbildnings- och kompetensförsörjningsfrågor.

Socialstyrelsen har påbörjat en översyn för att möjliggöra en utveckling det idag redan befintliga ST-rådets funktioner så att rådet kan bli det nationella forum för frågor om dimensionering och fördelning av ST-tjänster samt för utveckling av SK-kurserna, som saknas idag.

Förslaget diskuteras ingående i avrapporteringen av uppdraget att sammanställa relevant underlag om läkares vidareutbildning, (S2015/07175/FS [delvis]).

Specialistsjuksköterskekonferens

Regeringen uppdrog åt Socialstyrelsen att överväga om NPS kan kompletteras med fördjupningar kring olika yrkesgruppers förutsättningar och stabilitet.

Arbetet har inletts i samverkan med UKÄ och med fokus på specialistsjuksköterskesituationen. Ett inledande rundabordssamtal om specialistsjuksköterskans roll, om hur fler sjuksköterskor kan förmås att specialisera sig samt om specialistsjuksköterskan i framtidens hälso- och sjukvård kommer att arrangeras under våren 2017. Arbetet hanteras framöver inom uppdraget att samverka med UKÄ om kompetensförsörjningsfrågor i hälso- och sjukvården

Nationell konferens våren 2017

Socialstyrelsen och UKÄ kommer att gemensamt bjuda in till en nationell konferens i slutet av maj 2017 för att diskutera utvecklingen av statens planeringsstöd till hälso- och sjukvården för högskoleutbildade yrkeskategorier.

Fler yrkesgrupper och fördjupad information

Regeringen uppdrog till Socialstyrelsen att föreslå hur planeringsstödet kan breddas till fler yrkesgrupper, särskilt information om tillgång och efterfrågan på läkare som genomgår specialistutbildning samt fördjupning av information om olika yrkesgruppers förutsättningar och stabilitet, särskilt specialistsjuksköterskorna.

Socialstyrelsen har under 2016 påbörjat en dialog med landsting och regioner om vilken nationell information som kan tillföra nytta till huvudmännens planeringsarbete. För närvarande förs diskussionerna med landstingens och regionernas HR-chefer samt med landstingens och regionernas nätverk för utbildnings- och kompetensförsörjningsfrågor. Landsting och regioner har hittills i diskussionerna föreslagit följande:

Om nationell samordning:

- NPS bör engagera sig i samverkan med universitet och andra utbildningsanordnare. Frågor som utbildningsutbud, verksamhetsförlagd utbildning och andra måste stämmas av med huvudmännens behov och resurser regionalt.
- NPS bör bidra till en nationell samordning av vidareutbildningen av läkare och frågor som till exempel utveckling av handledning av ST-läkare på distans.

Om kunskapsunderlag och analyser:

- Statistik är till sin natur historiska data och otillräckligt som ensamt planeringsunderlag. Utöver tillgångsstatistiken bör NPS ta fram underlag om frågor som hur olika yrkesgrupper utvecklas över tid (karriär, val av arbetsgivare, hur man rör sig geografiskt och mellan olika verksamhetsområde inom och utanför hälso- och sjukvården), diskussioner om arbetssätt och personalstruktur framöver (vem som får göra vad i vården), hur starkt yrkesutövare binder sig vid den region de utbildas i och hur ska regioner utan högskolor försörjas.
- Det behövs analyser av behov av utbildningsplatser som tar hänsyn till hälso- och sjukvårdens förändringar av organisation, logistik, teknik, vård- och behandlingsformer och förändringar i befolkning och hälso- och ohälsosopanorama.

Om statistiska underlag:

- Snabbare tillgång på data än nu när data för 2014 redovisas av NPS under hösten 2016.
- Tillgångsstatistik och prognoser bör omfatta samtliga legitimerade yrkesgrupper. Landstingen efterfrågar särskilt fördjupade data om specialistsjuksköterskor.

- NPS bör i framtiden inkludera även icke legitimerade grupper, särskilt undersköterskor och vårdadministratörer.
- NPS bör även i fortsättningen rapporteras både för hälso- och sjukvårdens och för tandvårdens yrkesgrupper.
- Nationella data i NPS bör i högre grad brytas ner till regional nivå. Det pågår en diskussion om för vilka data landstingsregioner eller hälso- och sjukvårdsregioner är den lämpligaste indelningen.
- Karriären för läkare och sjuksköterskor bör beskrivas noggrannare (till exempel för läkare: gång och tidsåtgång från examen, genom AT och ST till specialist).
- Landstingen vill se en återupptagen årlig nationell statistik över läkare som genomgår vidareutbildning (ST-läkare).
- Det skulle stödja landstingens framförhållning vid start av nya ST-tjänster att ha uppgifter om planeringsläget inom andra landsting. En sådan skattning av framtida ST-tjänster skulle vara tillräcklig att genomföra vartannat eller vart tredje år.
- Utbildningsdata som antal sökande, startplatser och tid för genomgången utbildning bör inkluderas. Ett sådant arbete, med ett gemensamt flöde för yrkesgrupperna som börjar när en person söker en utbildning och som sträcker sig fram till avslutat yrkesliv har Socialstyrelsen redan påbörjat tillsammans med UKÄ.
- Data som beskriver yrkesgruppernas rörlighet på arbetsmarknaden, mellan olika regioner, arbetsgivare och yrken eller anställningar och fördjupade data om var på arbetsmarknaden olika yrkesutövare som inte arbetar i hälso- och sjukvård befinner sig.

Åtgärder

En del av de föreslagna utvecklingarna av NPS har påbörjats av Socialstyrelsen redan under våren och hösten 2016:

Om nationell samordning:

- Socialstyrelsen har beslutat att inleda en översyn av ST-rådet så att det kan utvecklas till ett nationellt forum för nationell samordning, planering och fördelning av specialiseringstjänster för läkare och för SK-kurserna
- Socialstyrelsen har i samverkan med UKÄ påbörjat planeringen av en nationell konferens våren 2017 om hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning
- Socialstyrelsen har i samverkan med huvudmän och yrkesföreträdare börjat diskutera former och innehåll för en nationell konferens om förutsättningar och stabilitet för specialistsjuksköterskor

Om statistiska underlag:

- Fysioterapeuter, farmaceuter och psykologer har under hösten 2016 inkluderats i NPS tillgångsstatistik.
- NPS ska utvecklas till att omfatta alla legitimerade yrkesgrupper inom hälso- och sjukvården

- NPS har inlett en undersökning av möjligheterna att ta fram fördjupad information om respektive yrkesgrupp enligt landstingens förslag.
- Socialstyrelsen och UKÄ har inlett samarbete om att ta fram en statistisk beskrivning som omfattar hela flödet från det att startplatser utlyses för olika yrkesutbildningar till det att legitimerade yrkesutövare avslutar yrkeslivet.
- Specialistsjuksköterskorna är den första yrkesgrupp som kommer att beskrivas och analyseras, våren 2017
- Socialstyrelsen och SKL har inlett en samverkan för att utveckla en nationell statistik över läkare under vidareutbildning (ST-tjänster).
- Socialstyrelsen och SKL har inlett diskussioner med landstingen om förutsättningar för en nationell sammanställning av huvudmännens framtida ST-tjänster.

Önskemålen om snabbare presentation av data kan emellertid bara tillmötesgåas i delar.

- Data som framställs genom samkörningar med SCB (som data om yrkesliv, migration eller pendling) kan inte presenteras tidigare än vad de görs tillgängliga genom SCB. SCB i sin tur kan inte inhämta data förrän uppgifter görs tillgängliga och behöver efter det tid för bearbetning och kvalitetskontroller.
- Data som inte är beroende av samkörning med SCB, som aktuellt sökandetryck, antal påbörjade utbildningar, eventuella framtida data om aktuella ST-utbildningar och andra skulle kunna publiceras i snabb anslutning till registreringen. Det krävs olika tidsåtgång för kvalitetsgranskning och eventuella kompletteringar, för olika data.

Data om icke legitimerade grupper

Socialstyrelsen har diskuterat behovet av att ta fram underlag om personal i icke legitimerade yrken inom vård och omsorg i rapporten Stimulansmedel för ökad bemanning inom äldreomsorgen – uppföljning av 2015 års medel (Socialstyrelsen, 2016).

Socialstyrelsen konstaterar att de underlag som finns tillgängliga genom Statistiska centralbyrån (SCB), Sveriges Kommuner och landsting (SKL) samt det nationella planeringsstödet inte är tillräckliga för att följa upp förändringar i personalsituationen i äldreomsorgen. Det nationella planeringsstödet redovisar inte undersköterskor, som utgör den största personalkategorin i äldreomsorgen, eller om vårdbiträden. SCB:s yrkesregister har uppgifter om vårdbiträden, men inte av så god kvalitet att datat går att använda som underlag. SKL:s personalstatistik redovisar undersköterskor och vårdbiträden som är anställda av kommunala utförare, men inte de som anställs av enskilda utförare. Det går heller inte att urskilja personal som arbetar inom äldreomsorgen från de som är verksamma inom andra områden.

Socialstyrelsen anser också att enbart uppgifter om antal anställda är otillräckligt. För att vara användbart som underlag måste uppgifter om exempelvis utbildningsbakgrund, anställningsformer, verksamhetsområde man arbetar inom samt arbetade timmar på årsbasis inkluderas.

Socialstyrelsen anser att det behövs bättre underlag om de icke legitimerade yrkesgrupperna för att kunna utvärdera kvalitet i äldreomsorgen och huvudmännens arbete med kompetensförsörjning och personalplacering.

Det nationella planeringsstödet arbetar emellertid utifrån Socialstyrelsens register över legitimerade grupper (HOSP), men saknar motsvarande grunddata för icke legitimerade grupper. Uppgifter om icke legitimerade personalgrupper bör därför baseras på SCB:s yrkesregister.

Bilagor

Bilaga 1. De som medverkat i utvecklingsarbetet.

Rapporten bygger på de samlade insatserna från en projektgrupp som har bestått av deltagare från olika avdelningar inom Socialstyrelsen:

Karin Alfredsson, Kunskapsutveckling för hälso- och sjukvården

Therese Falén, Utvärdering och analys

Inga-lill Paulsson, Statistik och jämförelser

Lukas Ryan, Statistik och jämförelser

Hans Schwarz, Statistik och jämförelser

Projektledare var Magnus Göransson, Utvärdering och analys

Projektets styrgrupp bestod av

Cajsa Anufrieff Röhr, Statistik och jämförelser

Jesper Brohede, Statistik och jämförelser

Marcus Gry, Utvärdering och analys

Martin Sparr, Utvärdering och analys

Kristina Wikner, Kunskapsutveckling för hälso- och sjukvården

Bilaga 2. Företträdare som deltagit i dialoger om hur planeringsstödet bör utvecklas

Nätverket för landstingens och regionernas HR-chefer

Landstingens och regionernas nätverk för utbildnings- och kompetensförsörjningsfrågor

SKL

UKÄ

Läkarförbundet

SYLF

Studierektorskonferensen hösten 2016

Specialistläkarförbunden

Specialistläkarförbundens representantskap hösten 2016

Vårdförbundet

